

ROMAN TOPLUMUNU ROMAN KADINLARI İLE GÜÇLENDİRME PROJESİ RAPORU

**Hazırlayan
Uzm. Sosyolog Aysun ÖZER**

Bu kitapçık Hollanda Türkiye Büyükelçiliği'nin MATRA programı kapsamında fonladığı "Lider Roman Kadınlar" projesinin kapanış raporudur. Bu rapor içinde sunulan görüş ve bilgiler hiçbir şekilde Hollanda Hükümeti'nin görüşleriymiş gibi yorumlanamaz veya ele alınamaz.

İÇİNDEKİLER

Önsöz	1
Roman Kadını Olmak.....	2
Roman Toplumunu Roman Kadınları ile Güçlendirme Projesi	5
Hazırlık Toplantısı.....	8
Yerel Otoriteler ile Koordinasyon	9
Avrupa Birliği ve İnsan Hakları Eğitimi	9
İletişim ve Liderlik Eğitimi	15
Sivil Toplum ve STKlar Eğitimi	18
Proje Yazımı ve Fon Bulma Eğitimi	20
İzmir Çalıştayı	21
Yerel Toplantılar/Ev Ziyaretleri	22
Derneklerin Kuruluşu	22
Kadınların Fiziksel ve Psikolojik sağlığı Eğitimi	23
Mersin Çalıştayı	24
İşkur İş Bulma ve Bilgilendirme Eğitimi	25
Kanserle Mücadele Eğitimi	25
Aile Planlaması Eğitimi	27
Aile İçi İletişim Eğitimi	27
Sağlıklı Beslenme ve Obezite Eğitimi	27
Ankara Ziyareti	29
İnsan hakları ve Faaliyetleri	30
Proje Yazma Etkinliği	33
Sempozyum	34
Sonuç	36

ÖNSÖZ

Bu çalışma hem Roman olduğu için hem de kadın olduğu için iki kat fazla ayrımcılığa ve dışlanmaya uğrayan Roman kadınlarını güçlendirmek amacı ile gerçekleştirilmiştir. Erken yaşta evliliğin, işsizliğin ve yoksullğun hüküm sürdüğü Roman toplumunda kadın olmak şüphesiz oldukça meşakkatlidir.

Bu proje boyunca bizden desteğini esirgemeyen İzmir Konak Belediyesi'ne, Konak Belediyesi'nde görev yapan ve bir Roman gönüllüsü olan Sayın Alper Yağlıdere'ye, projemiz katılımcısı Mersinli ve İzmirli Roman kadınlarına, projemize destek veren tüm Roman kadınlarına ve mahallelerini ziyaret ettiğimiz zaman bizlere evlerini açan tüm Roman toplumuna teşekkürü bir borç biliriz.

Roman Kadını Olmak

Gittikleri hemen hemen her toplumda ayrımcılığa ve dışlanmaya maruz kalan Roman toplumunda kadın olmak oldukça zordur. Yoksulluğun, düşük eğitim seviyesinin, erken yaşta evliliğin temel problemler olduğu Roman toplumunda kadın olmak, bu zorlu şartlar altında toplumun kadına atfettiği rolleri üstlenmek ve devam ettirmek oldukça meşakkatlidir.

Roman toplumunda yoksulluk aileden adeta bir miras gibi kalmaktadır. Romanların sahip oldukları meslekler ise çoğunlukla marginal ve prestiji düşük mesleklerle karşılık gelmektedir. Kalaycılık, sepçilik, çiçekçilik, demircilik, bohçacılık, dişçilik, müzisyenlik gibi geleneksel mesleklerinin yanında günümüzde ise bu mesleklerle kağıt toplayıcılığı, temizlik elemanı, oto yıkama, pazarcılık, simitçilik, mevsimlik tarım işçiliği vb. meslekleri eklenmiştir. Roman kadınları ise günümüzde genellikle ev temizliğine gitmektedir. Çok kısıtlı bir bütçenin eve girdiği Roman toplumunda kadınlar bu kısıtlı bütçe ile evi idare etmek durumunda kalmaktadırlar. Coğu zaman ise aile ekonomisine destek olabilmek için ev temizliğine giden Roman kadını, düşük ücretli ve sigortasız olarak çalışmaktadır.

Kadının da aile ekonomisine destek olabilmek amacıyla çalışmak zorunda kaldığı durumlarda, evde çocuklara bakabilecek bir aile yakını olmadığı zaman çocuklara bakan kişi genellikle evin büyük çocuğu olmaktadır. Bu da genellikle bir kız çocuğudur. Anne baba kağıt toplamaktadır veya temizliğe gitmektedir. Bu durumda küçük kardeşlerine bakmak durumunda kalan kız çocuğu, okul devamsızlığı yapmakta bu durum da okul terklerine sebep olmaktadır. Roman toplumunda çocukların kaderi annesi ve babasının kaderine oldukça benzemektedir. Yoksulluk başta olmak üzere farklı sebeplerin de etkisiyle okulu bırakmak durumunda kalan Roman çocuğunun tek hayali, okuldan kopma ile birlikte, evliliğe dönüşmektedir.

Roman mahallesi, çingene mahallesi adlarıyla mekânsal olarak damgalanan bu mekanlar Roman bireylerin sosyalleşebildikleri tek yer haline gelmektedir. Mahallenin dışına çıkmak istediklerinde genellikle ayrımcılığa ve dışlanmaya maruz kalan Roman bireyler, kendi baskın kültürel özelliklerinin de etkisiyle birlikte mahallenin dışına çık(a)mamaktadırlar. Farklı sosyolojik temellere bağlı olarak kapalı toplum özelliği gösteren Roman toplumunda mekânsal olarak da damgalanmaya maruz kalan Roman bireylerin sosyalleşebildikleri tek yer içinde doğup büyüp oldukları mahalleleri olmaktadır. Okuldan kopan Roman çocuklar için ise en anlamlı gün kendi düğünleri olmaktadır.

Düğünler Roman çocukları için eş bulma mekanı haline dönüşürken, yaşılarından büyük giyinme tarzları, saçları ve makyajları onlar için eşlerini bulmada kullandıkları bir araç haline gelmemektedir. Ancak evlilikten sonraki yaşam bir Roman kadını için ailenen yoksulluk, evin kısıtlı bütçe ile geçimi, çocukların kısıtlı bütçe ile bakımı zorluklarını yüklenme sorumluluğunu da beraberinde getirmektedir. Kendisi çocuk yaşta olan evin tüm sorumluluğunu da yüklenmek durumunda kalan Roman 'kadını' güçlü olmak, güçlü durmak, evi idare etmenin, yoksullukla mücadele etmenin yanı sıra bir de ev ekonomisi için katkıda bulunmak durumunda kalmaktadır.

Roman toplumunda dikkat edilmesi gereken önemli bir ayrıntı vardır ki erken yaşta evlilik denildiği zaman genellikle küçük yaşta ve zorla evlendirilen kız çocukları akla gelmektedir. Ancak Roman toplumunda bu durum hem çocuk gelin hem de çocuk damat olmak üzere farklılık göstermektedir. Evlenen bireylerin ikisinin de yaşlarının küçük olması Roman toplumunda evlilik zamanının kültürel olduğunu kanıtlayan en önemli göstergelerden birisidir. Bizim erken yaş evlilik olarak nitelendirdiğimiz evlilikler, Roman bireyler için ise olması gereken ve 'normal' bir sürece işaret etmektedir.

Dezavantajlı bir grupta doğan, bunca yoksulluğa ve emeğe rağmen diğer birçok toplumların kadınları gibi Roman kadınının da emeği göz ardı edilmiştir. Kadınların sırtında bulunan devamlı ve artan bir yoksulluk yükü, eğitim ve öğretime ulaşmadaki yetersizlikler, erken yaşta evlilik, rol model eksikliği, ekonomik kaynaklara ulaşmada yetersizlik, kadına yönelik şiddet sadece Roman kadınının değil Roman toplumunun da temel problemleri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu çalışma Roman kadınlarını sivil toplum alanında güçlendirmek ve Roman hareketinde kadınların da hakettiği yeri bulmasını sağlamak için gerçekleştirilmiştir.

ROMAN TOPLUMUNU ROMAN KADINLAR İLE GÜÇLENDİRME PROJESİ

"Roman Toplumunu Roman Kadınlar İle Güçlendirme Projesi" Hollanda Konsolosluğunun Matra programı kapsamında desteklenmiştir. Matra programı; Hollanda Hükümeti tarafından sağlanan ikili işbirliği programlarından biridir. Bu programın genel amacı Avrupa Birliği'ne aday ülkeler, Avrupa Birliği'ne potansiyel aday ülkeler ve Avrupa Birliği'nin komşuluk politikasını uyguladığı ülkelerde sosyal değişimi desteklemektedir.

Bu destekler ile, demokratik toplumun gelişmesini sağlamak hedeflenmektedir. Buna ek olarak Matra programı, Hollanda'nın diğer ülkeler ile olan ikili ilişkilerini güçlendirmeyi amaçlamaktadır.

Bu proje ile Roman kadınları insan hakları alanında güçlendirilmek istenmiştir. Roman olmayanlar tarafından yalnızca Roman olmasından dolayı birçok ayrımcılığa maruz kalan Roman kadınları, aynı zamanda kadın olmasından dolayı da cinsiyetçi ayrımcılığa maruz kalmaktadırlar.

Bu proje, gerçekleşen Roman toplumsal hareketi içerisinde kadın emeğinin de hak ettiği yeri bulmasını sağlamak içindir. Bu proje ile Roman kadınlarını, insan hakları alanında güçlendirerek kendi sivil toplum örgütlerini kurmaları sağlanmıştır. Bu sayede yerel düzeyde Romanlara karşı uygulanan ayrımcılıkla mücadeleyi desteklemek ve insan hakları alanında geleceğin Roman kadın liderlerini yaratmak hedeflenmiştir. Bu proje, ayrımcılıkla mücadele eden Roman kadınlarını desteklemiştir.

Bu amaçlara ulaşabilmek için Roman kadınlara beş ayrı alanda eğitimler verilmiştir. Eğitim verilen konuları ise şu şekilde sıralamak mümkündür:

- İnsan Hakları,
- İletişim ve Liderlik,
- Sivil Toplum ve Sivil Toplum Kuruluşları,
- Proje Yazımı ve Fon Bulma,
- Kadınların Fiziksel ve Psikolojik Sağlığı.

Bu eğitimlerin yanında beş ayrı eğitim daha verilmiştir. Bu eğitimlerin konusu ise şu şekildedir:

İşkur iş bulma ve bilgilendirme eğitimi,
Aile planlaması eğitimi,
Aile içi iletişim eğitimi,
Hijyen eğitimi,
Sağlıklı beslenme ve obezite eğitimleridir.

Bu proje için Mersin ve İzmir illeri seçilmiştir. Proje kapsamında beş ayrı mahalleden 5'er kadın seçilmiştir. Mersin'den 25, İzmir'den 25 kadın olmak üzere toplamda 50 kadına yukarıda bahsedilen konularda eğitimler verilmiştir.

Verilen eğitimler sonucunda kadınlar kendi sivil toplum örgütlerini kurmuşlardır. Böylelikle kadınlar Roman hareketinde hak ettikleri yeri edinmeye başlamışlardır. Öğrendikleri bilgileri kendi mahallelerindeki kadınlara da aktarmışlar böylece mahallelerindeki kadınların güçlenmesinde de etkili olmuşlardır. Bu sayede Roman hareketi, kadınların da bu sürece katılması ile hareketlenmiş, daha etkili ve güçlü bir toplumsal harekete dönüşmeye başlamıştır.

Mersin ve İzmir illerinde derneklerin kurulmasının ardından Türkiye'nin ilk ve tek Roman milletvekili Özcan Purçu ile birlikte Türkiye Büyük Millet Meclisi ziyaret edilmiş ve kurulan dernekler tanıtılmıştır.

Projenin finaline doğru bir sempozyum düzenlenmiş ve katılımcılar ile birlikte Roman kadınlarının problemleri konuşulmuştur. Proje başlamadan önce ve proje başladıkten sonra kadınların psikolojik, sosyal ve ekonomik durumlarında ne gibi değişiklikler olduğu üzerine söyleşiler yapılmış, kadınların deneyimleri üzerine konuşulmuştur.

ETKİNLİKLER

Hazırlık Toplantısı

Mersin'de Akdeniz Roman Dernekleri Federasyonu'nun ev sahipliğinde ilk olarak hazırlık toplantısı gerçekleştirilmiştir. Mersin'de Akdeniz Roman Dernekleri Federasyonu'nun, İzmir ilinde ise İzmir Yenişehir Roman Derneği'nin katılımı ile gerçekleşen toplantıda proje koordinatörü, asistan koordinatörler, eğitimciler, birlikte çalışılacak akademisyenler belirlenmiştir. Hazırlık toplantısına Mersin'den federasyon başkanı Ali Daylam, federasyon genel koordinatörü Gültekin Hakan Koçman, federasyonun mahalli arabucularından Yağmur Arkadaş ve Birsen Çokgezer katılmıştır. İzmir'den ise İzmir Yenişehir Roman Derneği başkanı Ali Yangır, Aynur Hiçyorumazlar ve Yasemin Sezgin katılmıştır. Toplantı sonucunda proje koordinatörünün Yaşar Daylam olmasına, asistan koordinatörlerin ise Mersin ilinde uzman sosyolog Aysun Özer'in, İzmir'de ise alana sahip Roman bir birey olan Yasemin Sezgin'in olmasına karar verilmiştir. Mahalleye hakim kişiler tarafından katılımcı kadınlar belirlenmiştir. Projenin amacına uygun kişilerin seçilmesi için çalışılacak mahalleleri ve Roman bireyleri tanıyan kişilerden arabulucu yardımcı alınmıştır. Proje boyunca uzman sosyolog ile birlikte çalışılacak akademisyen olarak ise Mersin Üniversitesi Sosyoloji Bölümünden Doç. Dr. Neriman Açıkalın ile birlikte çalışılmasına karar verilmiştir.

Yerel Otoriteler ile Koordinasyon

Proje ekibinin kurulması ve hazırlık toplantısının ardından projenin ikinci ayında projeye katılan kadınlardan bir heyet yerel otoritelere ziyaret gerçekleştirmiştir. Ziyaretler sırasında proje anlatılmış ve Roman kadınları da sosyal ve ekonomik anlamda güçlenmek istediğini belirtmişlerdir. Bu amaç kapsamında Mersin ilinde Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü, İş- Kur Müdürlüğü ve Valilik ziyaret edilmiştir. İzmir'de ise Konak Belediyesi'ne, Milli Eğitim Müdürlüğü'ne ve İş-Kur Müdürlüğü'ne ziyaretler gerçekleştirilmiştir.

Yerel otoriteleri de ziyaretin ardından projenin üçüncü ayında katılımcı kadınlara eğitimler verilmeye başlamıştır.

EĞİTİMLER

1. Eğitim - "Avrupa Birliği ve İnsan Hakları"

Projemizin ilk eğitimi 10-13 Ekim 2016 tarihleri arasında İzmir ilinde gerçekleştirilmiştir. "Avrupa Birliği ve İnsan Hakları" konulu ilk eğitimimize katılım yoğun olmuştur. Avrupa Birliği ve İnsan Hakları eğitimi Akdeniz Roman Dernekleri Federasyonu uzman sosyologu Aysun Özer tarafından verilmiştir. Demokrasi ve insan hakları kavramlarından bahseden Özer, tüm insanlar için kalıcı bir barış, kalkınma ve refah sağlanması isteniyorsa bunun yolunun insan haklarına, demokrasiye gösterilen saygıdan geçtiğini dile getirmiştir.

İzmir'de gerçekleştirilen eğitimin ardından Mersin'de de ilk eğitimimiz 23-25 Ekim tarihleri arasında gerçekleştirılmıştır. Eğitim seviyelerinin düşük olduğu kadınların kendileri için bir şeyler yapıldığını görmeleri onları mutlu etmiştir. İzmir'de olduğu gibi "Avrupa Birliği ve İnsan Hakları" konulu ilk eğitimimiz Akdeniz Roman Dernekleri Federasyonu uzman sosyoloğu Aysun Özer tarafından verilmiştir. Ardından Akdeniz Roman Dernekleri Federasyonu Başkanı Ali Daylam "Geçmişten Günümüze Roman Hareketi" sunumunu yapmıştır. Mersin Üniversitesi Sosyoloji Bölümü öğretim üyesi Doç. Dr. Neriman Açıkalın ise "Türkiye'de Kadın Profili" üzerine sunumunu gerçekleştirmiştir. İlk eğitim ve projeye ilgi bağlamında Mersin ve İzmir grubunu karşılaştırdığımızda İzmirli kadınların daha heyecanlı olduğu edindiğimiz izlenimler arasındadır. Mersinli kadınlar ilk eğitimde biraz daha çekingen davranışmışlardır.

İlk eğitimimizi genel olarak değerlendirdiğimizde Mersin'de ve İzmir'de Roman kadınlarının ilgileri, söylemleri ve yaptığımız gözlemler sonucunda İzmir'deki Roman kadınlarının daha girişken, ekonomik ve sosyal anlamda bir şeyler yapmak için daha istekli davranışları görülmüştür. Mersin'deki Roman kadınları ise ilk toplantıda daha çekingen ve sessiz olmuşlardır.

İzmir'de Romanların yoğun olarak yaşadıkları mahallelere gerçekleştirdiğimiz ziyaretler sonucunda görülmüştür ki İzmir'de özellikle eski adı ile Tepecik yeni adı ile Yenişehir Mahallesinde yaşayan Romanlar, ekonomik anlamda mahalle içinde bir döngü oluşturmuşlardır.

Romanların kendi içlerinde bakkal, fırın, terzi, giyim mağazası, çay- kahve içecekleri, yemek yiyebilecekleri mekanların var olduğunu tüm temel ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri bir mahalle/mekan inşa ettikleri görülmüştür. Bu mahallelerde dükkanları ve mağazaları yöneten kişiler yine Romanların kendileri olmuştur. Mahalle kendi içinde ekonomik bir döngü oluşturmuş, kişisel ihtiyaçlarını ve evlerinin tüm ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri mekanlar haline gelmiştir. Kapalı bir toplum özelliği gösteren Romanların kendi içinde yaşayan bir topluluk olmasının birçok sosyolojik nedeni bulunmaktadır.

Yoksulluk, okula devamsızlık, erken okul terki ve erken yaşıta evlilik kısır döngüsüne hapsolan Roman bireyler çoğunlukla kendi topluluğu içerisinde yaşamayı tercih etmektedir. Roman toplumunda hakim olan göçebelik ve yoksulluk kültürü onların savaşçı bir topluluk olmamalarına rağmen yerli halk tarafından tehdit unsuru olarak görülmelerini engelleyememiştir. Toplumsal anlamda gruplar arasındaki 'biz' ve 'öteki' ayrımı grupların birbiri ile entegrasyonunu engelleyen en önemli etmenlerdir.

Giymiş oldukları kıyafetler, ayağındaki terlikleri, sarıya boyalı saçları, yaşayış tarzları, geç uyuyup geç uyanmaları, yaptıkları meslekler onların diğer grplardan farklılaşmalarına sebep olmuştur. Romanların sahip oldukları baskın kültürel özellikleri, kendi grpları içinde sosyalleşmeleri ve diğer grplara çok fazla ihtiyaç duymamaları sebebi ile grubun dışına çıkmamışlardır. Yoksulluk kültürünün hakim olduğu Roman toplumunda yoksulluğa bağlı olarak okula devamsızlık ve erken okul terki de sıkça yaşanmaktadır.

Eğitim almış ve kendilerine yol gösterebilecek bir rol model bulamayan Roman çocukları, birçok farklı sebebe bağlı olarak okulu erken yaşta bırakmaktadır. Genellikle ailenin geç saatte uyuması ve çocuğun da ebeveyn ile birlikte geç saatte kadar uyanık kalması sebebi ile çocuk erken saatte okul için uyanamamaktadır.

Eğitim seviyesinin oldukça düşük olduğu Roman toplumunda anne ve baba çocukların okula gitme konusunda ısrarcı ve kararlı bir şekilde davranışamamaktadır. Ödevleri olduğu zaman annenin ve babanın eğitim seviyesinin düşük olması sebebi ile çocuğun sorabileceği bir kişinin olmaması da çocuğu okuldan uzaklaştıran sebepler arasındadır. Tüm bunlara paralel olarak evde düzenli bir ekonomik gelirin olmaması, çocuğun okula genellikle aç gitmesi çocukta okula karşı isteksiz tavırların sergilenmesine yol açmaktadır.

Tüm bunlar çocuğun okuldan uzaklaşmasına ve hatta erken okul terkine sebep olan etkenler olarak karşımıza çıkmaktadır. Genellikle ilkokulda okul terkleri yaşanmaktadır.

Giymiş oldukları kıyafetler, ayağındaki terlikleri, sarıya boyalı saçları, yaşayış tarzları, geç uyuyup geç uyanmaları, yaptıkları meslekler onların diğer gruplardan farklılaşmalarına sebep olmuştur. Romanların sahip oldukları baskın kültürel özellikleri, kendi grupları içinde sosyalleşmeleri ve diğer gruplara çok fazla ihtiyaç duymamaları sebebi ile grubun dışına çıkmamışlardır. Yoksulluk kültürünün hakim olduğu Roman toplumunda yoksulluğa bağlı olarak okula devamsızlık ve erken okul terki de sıkça yaşanmaktadır.

Eğitim almış ve kendilerine yol gösterebilecek bir rol model bulamayan Roman çocuklar, birçok farklı sebebe bağlı olarak okulu erken yaşta bırakmaktadır. Genellikle ailenin geç saatte uyuması ve çocuğun da ebeveyn ile birlikte geç saatte kadar uyanık kalması sebebi ile çocuk erken saatte okul için uyanamamaktadır. Eğitim seviyesinin oldukça düşük olduğu Roman toplumunda anne ve baba çocukların okula gitme konusunda ısrarcı ve kararlı bir şekilde davranışnamaktadır. Ödevleri olduğu zaman annenin ve babanın eğitim seviyesinin düşük olması sebebi ile çocuğun sorabileceği bir kişinin olmaması da çocuğu okuldan uzaklaştırın sebepler arasındadır. Tüm bunlara paralel olarak evde düzenli bir ekonomik gelirin olmaması, çocuğun okula genellikle aç gitmesi çocukta okula karşı isteksiz tavırların sergilenebilmesine yol açmaktadır.

Erken yaşta okuldan ayrılmak durumunda kalan çocuğun sosyalleşebileceği tek yer ise içinde doğup büyüdüğü mahallesi olmaktadır. Grubun dışına çıkmak istediklerinde ise dışlanmaya maruz kalan Roman bireyler kendi grupları içerisinde yaşamayı tercih etmişlerdir. Bu yüzden Romanların birçoğu mahalleden çıkmak istememektedir. İzmir'deki eski adıyla Tepecik, yeni adıyla Yenişehir Mahallesi olan Romanların yoğun olarak yaşadığı bu mahallede evlerin yapısına ve sokaklara baktığımızda ise dar sokakların ve dört beş sokağın ortasında küçük avluya benzer bir alanın olduğu görülmüştür. Bu dar sokaklarda bulunan evlerin alt katına veya bodrum katına ise küçük bir odaya dükkan yaptıkları görülmüştür

Bu şekilde kendilerine gelir veya ek gelir sağladıkları görülmüştür. İzmir'de özellikle Tepecik Mahallesinde görüşme yaptığımiz kadınların birçoğu mahallede uyuşturucu kullanımının yaygın olduğunu ve sık sık silahlı çatışma çıktığını belirtmişlerdir. Bu yüzden projemize katılan Roman bireyler, kadınların yanı sıra gençlere yönelik de çalışmalar yapmak istediklerini, derneklerini kuruktan sonra gençler ve çocukların için de kurslar açmak istediklerini belirtmişlerdir. Onları bu şekilde farklı aktivitelere yönlendirerek uyuşturucudan bir nebze de olsa koruyabileceklerini dile getirmiştir.

Mersin'de Romanların yoğun olarak yaşadığı mahallelere baktığımızda ise İzmir'deki Romanların yoğun olarak yaşadıkları mahallelerden biraz daha farklı olduğunu görmekteyiz. Buradaki mahallelerde de özellikle gençler arasında uyuşturucunun yaygın olduğunu görmekteyiz. Ancak İzmir'deki Roman mahallelerinde özellikle Tepecik mahallesinde olduğu gibi silahlı çatışmalara varan kavgalar yaşanmamaktadır. Mersin'de Roman mahalleleri şehrin merkezinde bulunmaktadır, istedikleri yiyecek, içecek, kıyafet vb. ihtiyaçlarını kolayca karşılayabilecekleri bir yerde bulunduklarını görmekteyiz. Mersin'de bulunan Romanların yaşadığı yerler kaynaklara ulaşma açısından oldukça kolay iken, İzmir'de bulunan Romanların İzmir şehrinin mekansal olarak büyülüğu ile de alakalı olarak böyle bir ihtiyacı zaruri olarak doğurduğu da söylenebilir. Bu konu ise ayrıca bir araştırmayı gerektirecek derecede önemli bir konudur.

2. Eğitim - "İletişim ve Liderlik"

7-9 Kasım 2016 tarihleri arasında Mersinli kadınlara "İletişim ve liderlik" konulu ikinci eğitim verilmiştir. Akdeniz Roman Dernekleri Federasyonu ekibinden Halil İbrahim Nurbel'in "Roman Tarihi" üzerine sunumu olmuştur.

Ardından ise Akdeniz Roman Dernekleri Federasyonu Başkanı Ali Daylam'ın "Roman Dernekleşme Süreci" üzerine konuşması olmuştur. Birçoğu okulu erken yaşta bırakmış veya bırakmak durumunda kalmıştır. Ancak tüm kadınların ortak söylemi "keşke okuyabilseydim" olmuştur. Liseyi yanında bırakan iki genç de projemizin katılımcıları arasında olmuştur. Okulu sevmediklerinden dolayı okula gitmediklerini belirtmişler diğer kadınlar ise konuşmalarında iki gence dönüp öğüt olabilecek nitelikte sözler söylemişlerdir.

İlk eğitimdeki korkulu ve endişeli bakışları üzerinden atan Roman kadınları ikinci eğitimde kendilerini daha rahat hissetmişler ve daha rahat konuşmuşlardır.

Sosyoloğumuzun "Eğitimlerden memnun kaldınız mı?" sorusu üzerine "Evet çok memnunuz" yanıtını vermişlerdir. Katılımcılardan birisi ise eğitimlere başladığı günden itibaren özgüveninin yükseldiğini belirtmiştir. Bu toplantıdan sonra Mersin'deki Roman kadınlar ile her hafta veya iki haftada bir buluşma gerçekleştirmeye karar verilmiştir. Her hafta Salı günleri akşamları Mersinli Roman kadınları ile buluşma gerçekleştirılmıştır. Roman kadınları için Roman toplumu için neler yapabilir konuları konuşulmuştur.

İzmir ilinde "İletişim ve Liderlik" konulu ikinci eğitimimiz ise 14-16 Aralık 2016 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. İzmirli Roman kadınları da eğitimler sonunda özgüvenlerinin yükseldiğini, kendilerini değerli hissettiklerini belirtmişlerdir. Her iki eğitim sonucunda da Roman kadınlarının eğitimlerden memnun kaldıkları görülmüştür ve aldığımız en önemli dönüt ise Roman kadınlarının bu eğitimler ile kendilerini önemli ve özgüvenlerini yüksek hissettiklerini söylemeleri olmuştur. Bu dönüt projemizin amacına ulaşması yolunda bizim için sevindirici nitelikte olmuştur.

Eğitim seviyesinin ya hiç olmadığı ya da düşük olduğu görülen Roman toplumunda temel problem beslenme ve barınma olmaktadır. Düşük ücretli mesleklerde çalışan Roman bireyler genellikle tek göz veya iki göz odalı evlerin içinde yaşamaktadır. Temel problem beslenme ve barınma olunca eğitim ise geri plana düşmektedir.

Bu durumdan en çok etkilenenlerden birisi ise kız çocukları ve kadınlardır. Proje kapsamında katılımcı kadınlar ile yapılan görüşmeler sonucunda da görülmüştür ki birçoğu yoksulluk sebebi ile okuldan uzaklaşmış, küçük yaşta anneleri ile birlikte ev temizliğine gitmek durumunda kalmışlardır. Birçok katılımcı kadının da dile getirdiği gibi bazıları için küçük yaşta evin yükünü sırtlamak okula karşı ilgiyi kaybetmelerine sebep olurken, bazıları için ise okul bireylerin içinde biruhde olarak kalmıştır.

3. Eğitim - "Sivil Toplum ve STKlar"

Proje kapsamında üçüncü eğitim 26- 28 Aralık 2016 tarihleri arasında Mersin'de gerçekleştirilmiştir. Akdeniz Roman Dernekleri Federasyonu binasında gerçekleştirilen "Sivil Toplum ve Sivil Toplum Kuruluşları" eğitimi, kurumun uzman sosyoloğu Aysun Özer tarafından verilmiştir.

Sivil toplum kavramından ve örgütlenmenin, dernekleşmenin, sivil toplum kuruluşu olmanın öneminden bahsedilmiştir. Bu eğitimin ardından Roman kadınları kendi toplumları için bir şeyler yapmak istediklerini dile getirmiştir. Roman mahallelerindeki ihtiyaç sahipleri belirlenip onlara yardım edebilmek amacıyla kermes yapılması planlanmıştır.

Eğitimden bir hafta sonra, hafta sonu federasyon binasında ihtiyaç sahipleri Roman vatandaşlar için kermes düzenlenmiştir. Oldukça yoğun ilgi ve katılımın olduğu bu kermes sonunda toplanan miktar 3 ayrı kişiye paylaştırılmıştır. Proje katılımcısı Roman kadınlarından seçilen bir ekip ihtiyaç sahiplerine yardımı ulaştırmıştır. İzmir'de ise "Sivil Toplum ve STKlar" eğitimi 18- 20 Ocak 2017 tarihleri arasında Türkan Saylan Kültür Merkezi'nde gerçekleştirilmiştir.

İzmirli Roman kadınları tartışılan bu konu sonucunda ilk olarak okuma yazma kursu, dikiş kursu ve çocukların için de bilgisayar kursu açmaları gerektiğine karar vermişlerdir.

Okuma yazma oranının oldukça düşük olduğu Roman toplumunda öncelikli olarak meslek edindirme kursları açmak, bireylerin sosyal ve ekonomik düzeylerinin iyileştirilmesinde oldukça önemli bir işlev sahip olacaktır. Eğitim seviyesinin düşük olması sebebi ve Romanların geleneksel mesleklerinin de günümüz sanayi toplumunda değer kaybetmesi ile birlikte Roman bireyler iş bulmakta zorluk çekmektedirler.

Bunun yanında Roman bireylere 'çalışmayan', 'güvenilmeyen insan' damgası vurulmakta, bu damgalanma ile Roman bireyler adeta bulundukları çevreye hapsolmaktadırlar.

Yapmak durumunda kaldıkları 'marjinal meslekler' ise bireyler için çok düşük gelir getirmekte hatta bu gelir temel ihtiyaçları olan beslenme ve barınmayı bile karşılamamaktadır. Bu sebeple Roman kadınlar ilk olarak meslek edinmek için kurs açmak istemişler ardından kendilerini geliştirmek için okuma yazma kursu açmak istediklerini dile getirmiştir. Özellikle uyuşturucu oranının fazla olduğu bu mahallelerde Roman kadınları çocuklarını da korumak için onlara bilgisayar kursu açmak istediklerini belirtmişlerdir.

4. Eğitim - "Proje Yazımı ve Fon Bulma"

Mersin ilinde "Proje Yazımı ve Fon Bulma" konulu 4. toplantı 5-7 Ocak 2017 tarihleri arasında Akdeniz Roman Dernekleri Federasyonu binasında gerçekleştirilmiştir. Akdeniz Roman Dernekleri Federasyonu ekibinden proje sorumlusu Gültekin Hakan Koçman kadınlara bir proje örneği üzerinden projenin nasıl yazılacağı konusunu anlatmıştır. Proje yazma konusu oldukça ilgilerini çeken kadınlar, bu eğitimden sonra sık sık ne tür projeler yapılabilecekleri üzerine konuşmuşlardır.

İzmir ilinde "Proje Yazımı ve Fon Bulma" eğitimi 26-28 Ocak 2017 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Türkan Saylan Kültür Merkezi'nde gerçekleştirilen eğitimi Konak Belediyesi'nden Alper Yağlıdere vermiştir. Yine bir proje örneği üzerinden anlatılan bu eğitim kadınları heyecanlandırmış, bir an önce derneklerini kurup projelere başlamak istediklerini dile getirmiştir. İzmirli Roman kadınları gençleri ve çocukları uyuşturucudan korumak amacıyla bir proje gerçekleştirmek istediklerini ve bu proje ile mahalleye bir spor salonu açmak istediklerini belirtmişlerdir.

Mart Ayı- İzmir Çalıştayı

7-8 Mart 2017 tarihlerinde Mersinli Roman kadınların da katılımıyla İzmir'de gerçekleştirilen çalıştayda, öncelikle Roman toplumunun temel problemleri ele alınmıştır. Uzman sosyolog Aysun Özer ve Doç. Dr. Neriman Açıkalın tarafından Roman toplumunun temel problemleri anlatılmıştır. Erken okul terkine, erken yaşıta evliliğe vurgu yapılmış, kadınların toplumda sosyal statülerinden bahsedilmiştir. Roman kadınların da kendi deneyimlerini paylaştıkları interaktif bir çalışma gerçekleştirilmiştir. İzmirli ve Mersinli kadınlar, Romanların Türkiye'nin başka bir yerinde de olsa benzer problemler yaşadıklarını görmüşlerdir. Projeye katılan kadınlar, aynı toplumsal gruba ait iki farklı şehirden bireylerin aynı problemleri yaşadıklarını görmüşler ve bu duruma şahit olmuşlardır. Bu durum ise onları, toplumlarını güçlendirmek için çalışmaları gerektiği konusunda daha ikna edici olmuş ve kadınların harekete geçmesinde daha büyük etkiye sahip olmuştur.

Kapalı toplum özelliği gösteren Roman toplumunda bireyler genellikle kendi mahalleleri içinde yaşamaktadır. Bu özellik onların asimile olmalarını, kültürlerini devam ettirmelerini sağlarken diğer yandan ise içlerinde bulundukları toplum ile entegrasyonunu engelleyen bir etmen olarak karşımıza çıkmaktadır.

Farklı farklı yerlerde yaşayan Romanların genel olarak hemen hemen aynı problemlere sahip olduğunu gören katılımcı kadınlar, toplumları adına çalışmak konusunda daha istekli davranmaya başlamışlardır.

Yerel toplantılar / Ev Ziyaretleri

2016 Aralık ayında ve 2017 Mart ayında Mersin ve İzmir'de ev ziyaretleri gerçekleştirilmiştir. Ev ziyaretleri projeye katılan kadınlar ile birlikte gerçekleştirilmiştir. Her ev ziyaretine farklı proje katılımcılarından oluşan bir ekip gitmiştir. Bazı zamanlarda ise katılımcı kadınlardan birinin evine ziyarete gidilmiştir.

Tüm bu ziyaretler sırasında proje tanıtılmıştır, Roman toplumunun sorunları konuşulmuştur. Erken yaşta evlilik, okul terki ve uyuşturucu en fazla dile getirilen sorunlardan olmuştur. Tüm ziyaretlerimiz boyunca bu sorunların artık çözüme kavuşturulması gereği konusu sık sık dile getirilmiştir. Katılımcı kadınlar ile birlikte mahalleler gezilmiştir.

Derneklerin Kuruluşu

İzmir Yenişehir Roman Kadınları Kalkındırma ve Güzelleştirme Derneği açılışı 7 Mart 2017 tarihinde 8 Mart Dünya Kadınlar Günü'nden bir gün önce gerçekleştirilmiştir.

Konak Belediye Başkanı Sema Pekdaş, Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkan Yardımcısı Selin Sayek Böke, Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanının Eşi Selvi Kılıçdaroglu katılmıştır. Mahallede ikamet eden Romanların da katılımıyla gerçekleşen açılış renkli bir şekilde müzik dinletisiyle son bulmuştur. Mersin'de ise Mersinli Roman Kadınları tarafından 22.06.2017 tarihinde Roman Kadın Hakları ve Eşitlik Derneği kurulmuştur.

5. Eğitim – “Kadınların Fiziksel ve Psikolojik Sağlığı”

Mersin ilinde gerçekleştirilen “Kadınların Fiziksel ve Psikolojik Sağlığı” konulu beşinci eğitim ise 4-5 Nisan 2017 tarihinde verilmiştir. Ebe Ümit Senem tarafından verilen eğitimde, İlk olarak evlenmeden önce ortaya çıkarılması gereken sağlık sorunlarından bahseden Senem, cinsel yolla bulaşan hastalıklarından bahsetmiştir. En sık görülen cinsel yolla bulaşan hastalıkların bel soğukluğu, frengi, hepatit B-C ve aids olduğu konuşulmuş, bu hastalıkların ne tür durumlarda ortaya çıktılarından ve tedavi olunmadığında ortaya çıkabilecek durumlar anlatılmıştır.

Bu hastalıklarda tedavinin öneminden bahseden Senem, tedavi olunmadığı durumlarda annelerden bebeklerine gebelik, doğum, emzirme sırasında gecebildiğini anlatmıştır. Cinsel yolla bulaşan hastalıklar ve bunlardan nasıl korunması gerektiğini anlatan Senem, bu sunumunun ardından Güvenli Annelik konusunu anlatmıştır.

Güvenli annelik; gebeliğin başlangıcından doğum sonuna kadar olan süre içerisinde anne ve bebeğin bu dönemi sağlıklı geçirmesi demektir. Senem bu sunumunda ise gebeliğin nasıl oluştugundan, gebelik belirtilerinden, gebelik döneminde muayene ve kontrollerin nasıl olması gerekiğinden bahsetmiştir. Ardından Senem, anne sütünün ve emzirmenin öneminden ve tüm bu süreçlerin anne psikolojisine etkilerinden bahsetmiş ve sunumunu bitirmiştir.

“Kadınların fiziksel ve psikolojik sağlığı” konulu İzmir eğitimi ise 9-10 Nisan tarihlerinde gerçekleştirılmıştır. Kadın sağlığı konusunun yanı sıra kadınların toplum içinde bulunduğu konumdan dolayı yaşadıkları psikolojik ve toplumsal süreçler de ele alınmıştır. Kadınların da sorularla ve yorumları ile katılım sağladığı bu eğitim kadınların kendi bedenleri ve toplumdaki konumları üzerine daha fazla söz sahibi olmak istedikleri konuşmaları ile son bulmuştur.

Nisan Ayı - Mersin Çalıştayı

17-18 Nisan 2017 tarihlerinde ise Mersin çalıştayı gerçekleştirılmıştır. İzmirli Roman kadınlarının da katılımıyla gerçekleşen çalıştayda ilk olarak projenin etkileri üzerine konușulmuştur.

Katılımcı kadınlar, hayatlarında bir değişimi yakaladıklarını, kendileri ve toplumları üzerine farkındalıklarının arttığını ve özgüvenlerinin yükseldiğini belirtmişlerdir.

Edindikleri bilgileri ailesine, komşularına, mahallelerinde bulunan kadınlara da anlattıklarını dile getirmişlerdir. Eğitimin önemini anladıklarını ve çocukların eğitimlerine daha fazla önem vermeye başladıklarını dile getirmişlerdir. Ardından uzman sosyolog Aysun Özer'in ve Doç. Dr. Neriman Açıkalın'ın birlikte gerçekleştirdiği 2016-2017 alan araştırmasının bulguları üzerine konuşulmuştur.

Sonuçlar ile birlikte kadınların toplumlarına eleştiri yönelttiği görülmüştür. Özellikle eğitim alanında okula devamlılığın sağlanması için ailelerin daha kararlı olmaları gerektiği konusunda hemfikir olunmuştur.

6. Eğitim – “İşkur İş Bulma ve Bilgilendirme Eğitimi” , 7. Eğitim “Kanserle Mücadele Eğitimi”

Eğitim “İşkur İş Bulma ve Bilgilendirme Eğitimi”, 7. Eğitim ise “KETEM Bilgilendirme Eğitimi” konularında olmuştur. Bu eğitimler, Mersin'de 21 Nisan 2017 tarihinde, İzmir'de ise 26 Nisan 2017 tarihinde verilmiştir. 6.eğitimimizde Roman kadınlarını İşkur hakkında bilgilendirme eğitimi yapılmıştır. İşkur görevlileri İşkur'un işleyişinden ve programlarından bahsetmişlerdir.

Katılımcılara İşkur internet portalı anlatılmıştır. Bu portaldan iş ilanlarını takip edebileceklerini ve istedikleri zaman İşkur'a gidip danışmanlarından yardım isteyebilecekleri anlatılmıştır. İşkur'un işleyişinin tanıtımının ardından işbaşı eğitim programı, işçinin işverenle anlaşarak işin işçiye öğretilmesi için tasarlanmış bir program olduğundan bahsedilmiştir.

Bu programda İşkur tarafından, işçinin sigortası ve aylık ücretinin belirli bir oranının yatırıldığından bahsedilmiştir. Son olarak ise meslek eğitim kursları anlatılmış ve katılımcıların da soruları alınarak bilgilendirme eğitimi son bulmuştur.

7. eğitim ise Kanser Erken Teşhis Merkezinde görev yapan ebeler tarafından gerçekleştirılmıştır. Kanser Erken Teşhis Merkezinde görev yapan hemşireler kanser hastalığında erken teşhisin öneminden ve tedavisinden bahsetmişlerdir. Bu amaçla katılımcıları KETEM'e davet etmişlerdir. Eğitimden bir hafta sonra katılımcıların bir kısmı kanser erken teşhis testleri yapmaya götürülmüştür. Bir hafta sonra yine farklı bir grubu almak için gelen KETEM ekibi, düzenli olarak gelmek istediklerini belirtmiş ve katılımcıların da olumlu geri dönütleriyle birlikte bu testleri düzenli olarak farklı bireylere uygulama kararı almıştır.

8. Eğitim “ Aile Planlaması Eğitimi”, 9. Eğitim “Aile İçi İletişim Eğitimi”, 10. Eğitim “ Sağlıklı Beslenme ve Obezite Eğitimi”

8. eğitim “Aile Planlaması”, 9. Eğitim “Aile İçi İletişim”, ve 10. Eğitim ise Sağlıklı Beslenme ve Obezite” konuları üzerine verilmiştir. Bu eğitimler Mersin'de 4 Mayıs 2017 tarihinde gerçekleştirilirken, İzmir'de ise 18 Mayıs 2017 tarihinde gerçekleştirilmiştir.

Gerçekleştirilen eğitimlerde ilk olarak Toplum Sağlığı Merkezi ebeleri tarafından Aile Planlaması Eğitimi verilmiştir. Eğitime katılan ebeler, aile planlamasının çiftlerin arzu ettikleri zamanda, arzu ettikleri sayıda bakabilecekleri çocuk sahibi olmalarını amaçlayan bir sistem olduğundan bahsetmiştir. Aile planlaması çalışmaları sayesinde çiftlere hamile kalmak ve doğum yapmak için en uygun şartların neler olduğu konuları anlatılmıştır.

Aile Planlamasının yanında verilen diğer bir eğitim ise Hijyen konusunda olmuştur. Hijyeni; sağlıklı ortamın korunması ve her türlü hastalık etmeninden arındırılması olarak tanımlayan Toplum Sağlığı Merkezi doktoru, kişisel hijyenin öneminden ve nasıl yapılması gerekiğinden bahsetmiştir.

Kişisel hijyeni etkileyen faktörlerin kültür, sosyal- ekonomik durum, aile, kişilik, hastalık olduğu belirtilmiştir. El hijyeni, tırnak bakımı ve hijyenini, deri hijyeni, ağız hijyenini, ayak hijyenini, saç hijyenini, perine hijyenini anlatılan eğitimlerde, kişisel temizlik kurallarının önemi vurgulanmıştır. Kişisel temizliğin ardından besinlerde hijyenin nasıl olması gerekiği konusuna değinilmiştir.

Hijyen konusunun ardından, Toplum sağlığı Merkezi diyetisyeni tarafından Sağlıklı Beslenme ve Obezite konusu anlatılmıştır. Maksimum sağlık için yeterli ve dengeli beslenme, düzenli fiziksel aktivite, sigarasız yaşam, stresten uzak durma, düzenli sağlık kontrolünün şart olduğundan bahsedilmiştir. Ardından yeterli ve dengeli beslenmenin ne olduğunu, günlük ve sağlıklı beslenmenin nasıl olması gerekiği anlatılmıştır.

Obeziteden de anlatıldığı eğitimler de, obezitenin nedenlerinden ve yapılan diyetlerin uzman kontrolü altında gerçekleştirilmesi gerektiğinden bahsedilmiştir. Katılımcıların ilgiyle dinlediği Sağlıklı Beslenme ve Obezite konulu eğitimin ardından, katılımcıların birçoğu diyetistene gitmek istediğini belirtmiş, bu sebeple halk sağlığı merkezinin yerlerini öğrenmişlerdir. Son eğitim ise Toplum sağlığı Merkezleri psikologları tarafından Aile İçi İletişim konusunda verilmiştir.

Baskıcı ve otoriter anne-baba tutumu, gevşek anne-baba tutumu, aşırı koruyucu anne-baba tutumu, tutarsız anne-baba tutumu, ilgisiz ve duyarsız anne-baba tutumu, demokratik anne-baba tutumlarının anlatıldığı eğitimlerde, katılımcılara kendilerini ne tür anne-baba tutumunda gördükleri sorulmuş ve iki sunum da interaktif bir şekilde gerçekleştirilmiştir. Aile içi ve özellikle çocuklarınla olan ilişkilerde problem yaşadıklarını belirten katılımcılar özellikle çocukların eğitme konusunda bu eğitimlerin sık sık verilmesini istemişlerdir.

8-11 Mayıs 2017 / Ankara Ziyareti

Projemizde dernekler kurulduktan sonra Ankara'yı ziyaret yer almaktadır. Bu kapsamında 8-11 Mayıs tarihleri arasında Ankara ziyaretleri gerçekleştirilmiştir. Bu ziyaretler kapsamında ilk olarak projemize hibe sağlayan Hollanda Konsolosluğu ziyaret edilmiştir. İzmir'den ve Mersin'den gelen 12 kadın ve Akdeniz Roman Dernekleri Federasyonu ekibinin ziyareti yaklaşık bir saat sürmüştür. Kadınlar kendilerini tanıtmışlar, derneklerinden bahsetmişlerdir. Bu proje ile kadınlar aldıkları eğitimlerden sonra hayatlarında ne gibi değişiklikler yaşadıklarını belirtmişler, kendilerine daha fazla güvendiğinden ve toplumu için bir şeyler yapmak istediklerinden bahsetmişlerdir.

Ankara ziyaretinin ikinci gününde ise Türkiye Büyük Millet Meclisi ziyareti gerçekleştirılmıştır. Türkiye'nin ilk Roman milletvekili Özcan Purçu'nun ekibi ile ilk olarak meclis gezilmiştir. Ardından Özcan Purçu makamında ziyaret edilmiştir. Mersin'den ve İzmir'den gelen Roman kadınları öğleden sonra Cumhuriyet Halk Partisinin grup toplantısına katılmışlardır. Ardından ise Cumhuriyet Halk Partisi genel başkanı Kemal Kılıçdaroğlu ile görüşme gerçekleştirılmıştır.

Ankara ziyaretinin üçüncü gününde ise Anıtkabir ziyareti gerçekleştirılmıştır. Roman kadınları ziyaretlerden oldukça memnun olduklarını dile getirmiştir. Ankara ziyareti ile birlikte kendilerine daha değerli hissétiklerini belirtmişler ve kendi toplumları için daha fazla çalışacaklarını dile getirmiştir.

İnsan Hakları Faaliyetleri

İnsan hakları faaliyetleri olarak ilk olarak Mersin'de ihtiyaç sahibi Roman bireyler için Aralık ayında proje katılımcısı kadınlar tarafından kermes düzenlenmiştir. Yoğun katılımın gerçekleştiği kermesin ardından toplanan miktar kadınların önceden kendi aralarında belirlediği kişilere kendi aralarından seçilen 5 kişilik ekip tarafından teslim edilmiştir.

Bir sonraki etkinlik ise hem Mersin'de hem İzmir'de gerçekleştirilmiştir. Kadınlara İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi Dağıtılmış ve bu bildirge sesli bir şekilde okunmuştur. Her bir madde kendi içinde kadınların da katılımıyla değerlendirilmiştir. Bu etkinlikteki amaç, kadınların hukuki anlamda kendilerini savunmasız ve yalnız hissettiklerini gözlemlediğimiz için olmuştur. Diğer bir aktivite ise kadınların içlerindeki gücü farketmelerini sağlamaları amacıyla gerçekleştirilmiştir.

İki ilde de gerçekleştirilen bu çalışma ile kadınlar kendi hayatlarında 'bu benim başarım' diyebileceği bir hikayeyi anlatmıştır. Diğer katılımcı kadınlardan alınan yorumlar ile birlikte kadınların kendilerini daha iyi ve başarılı hissettiği gözlenmiştir. Bu aktivite, kadınların kendi güçlerinin farkına varmalarını sağlayanın yanı sıra katılımcı kadınların da birbirlerini daha iyi tanımاسını ve anlamasını sağlamıştır.

Düzenlenen bir aktivite ise kadın haklarını güçlendirmeye yönelik olmuştur. Kadınlara İnsan Hakları ve Kadın Hakları üzerine iki kısa video izlettirilmiştir. Videoların ardından kadınların çalışma alanları, meslekleri ve başarılı kadınların fotoğrafları gösterilmiştir. Lider Roman kadını örneklerinin içine proje katılımcısı kadınların eğitimler sırasında çekilen fotoğrafları da eklenmiştir.

Kendi fotoğraflarını gören kadınların mutlu olduğu ve sonrasında toplumu adına bir şeyler yapmak için daha istekli davranışları gözlenmiştir. Kadınların fotoğrafları ardından "Sağlık Kızkardeşler" adlı bir metin okunmuş ve birlikte üzerinde konuşulmuştur. Sağlık kız kardeşleri Hindistan'da çöp toplayarak geçimini sağlayan kadınların örgütlenmesi ve ardından gelen başarıyı anlatan bir metindir. Bu örgütlenme sayesinde kadınlar hem emeklerinin karşılıklarını almaya başlamışlar hem de çalışma koşullarında iyileşmeler gözlenmiştir. Bunun yanında insanların çöp toplayıcılar için düşündüğü 'kirli' algısı Hindistan'da yerini 'Sağlık Kızkardeşleri' algısına bırakmıştır.

Bir diğer aktivite ise Roman toplumunda erken yaşta evlilik problemi farkındalığı üzerine gerçekleştirilmiştir. Bu aktivite de 10 eve proje katılımcısı 3 lider Roman kadını ile ziyarette bulunulmuştur. Ziyaret edilen 10 evde erken yaşta evliliğin getirdiği problemler üzerine konuşulmuştur. Çocukların eğitimi ve eğitimimin önemi üzerine konuşulmuştur. Çocukları okul terklerinden, erken yaşta evlilikten koruyabilmek amacıyla ailelerin eğitim konusunda istekli ve kararlı olmaları gerektiği konuları vurgulanmıştır. Bu konuların özellikle sohbet havasında olmasına dikkat edilmiş, bireyler üzerinde baskı hissettirilmemeye çalışılmıştır.

Bu duruma engel olabilmek için en büyük görevin ailelere düşüğü anlatılmaya ve ailelerde bu farkındalık oluşturulmaya çalışılmıştır. Gerçekleştirilen son aktivite ise 'kadın dayanışma günü'dür. Kadınlar bu günde sadece kendileri için zaman ayırmışlar ve eğlenmişlerdir. Günlük hayatta karşılaşılan problemleri, stresi ve yorgunluğu atmak amacıyla bir aktivite de kadın dayanışma gününe ayrılmıştır. Proje katılımcısı kadınların bu aktiviteler ile projeyi daha fazla sahiplendiği ve kendilerini Roman toplumsal hareketine daha ait hissettikleri edindiğimiz gözlemler arasındadır.

Proje Yazma Etkinliği

Tüm eğitimler bittikten ve ilgili yerlere ziyaretler gerçekleştirildikten sonra proje katılımcısı kadınlar proje teklifi çağrıları ile ilgilenmeye başlamışlardır. İzmir'de bulunan kadınlar bir AB projesi yazmak istemişler ve derneklerinin güçlendirilmesi üzerine bir proje düşünmüşlerdir ve bunun üzerine çalışmaktadır. Mersin'de bulunan kadınlar ise bir BM projesi yazmak istemişlerdir, kadın hakları ve kadın derneklerinin güçlendirilmesi üzerine bir proje yazmışlardır. Ancak Mersin'de yazılan proje kadınların ilk proje deneyimi olmasından dolayı yetiştirememiş ve gönderilememiştir.

Sempozyum

Roman Toplumunu Roman Kadınları ile Güçlendirme Projesi kapsamında sempozyumumuz 1 Temmuz 2017 tarihinde Mersin The Monard Hotel 'de gerçekleştirilmiştir. Almanya'dan, Hollanda'dan ve Türkiye'nin çeşitli illerinden de katılımcıların olduğu sempozyumda açılış konuşmalarından sonra ilk olarak proje tanıtımı yapılmıştır. Proje koordinatörü Aysun Özer ile birlikte Mersin'de proje katılımcılarından da Tülay Tüten proje deneyimini ve eğitim eğitim kendinde ve düşüncelerinde meydana gelen değişimden bahsetmiştir.

Proje tanıtımının ardından Roman olmak konulu oturuma geçilmiştir. Berlin Üniversitesi'nden Prof. Dr. Hristo Kyuchukov ve Hollanda'dan Roman Hakları savunucusu ve Radyo Patrin kurucusu Orhan Galjus Avrupa'da yaşanan soykırımdan ve Romanlara karşı ayrımcılıktan bahsetmişlerdir.

'Roman olmak' konulu oturumun ardından 'Türkiye'de Roman Kadını Olmak' konulu oturuma geçilmiştir. İlk olarak uzman sosyolog Aysun Özer Türkiye'de Roman Toplumunun Genel Profili üzerine bir sunum yapmıştır.

Mersin Üniversitesi'nde Doç. Dr. Neriman Açıkalın ile Türkiye'nin yaklaşık 15 ilinde gerçekleştirilen alan araştırmasının bulguları konuşulmuş ve tartışılmıştır. Ardından Doç. Dr. Neriman Açıkalın ise Roman toplumunun en büyük problemlerinden biri olan erken yaşta evlilik konusunu anlatmıştır. Öğleden sonra gerçekleştirilen oturumlarda ise ilk oturum 'Roman Kadınları ve Sivil Toplum Kuruluşları' üzerine olmuştur. İlk olarak hem bir kadın STK temsilcisi hem de Romanların yoğun olarak yaşadığı bir mahallenin okulunda eğitimci olarak görev yapan Sibel Furtuna sunumunu yapmıştır. Öğretmenlik deneyiminden, ailinin çocuğunun eğitimi ile yeterince ilgilenmediğinden ve daha sonra gerçekleştirdiği çabalar ve düzenlediği etkinlikler ile birlikte çocuğun ve ailinin okulu sevdiginden, eğitimin önemini anlamış olduklarından bahsetmiştir.

Ardından ise yine bir STK temsilcisi olan Şehnaz Layikel bir sunum gerçekleştirmiştir. Layikel, STKnın ve örgütlenmenin öneminden bahsetmiş, özellikle kadınlar için örgütlenmenin ne derece önemli olduğunu dile getirmiştir.

Bir diğer oturum ise 'Kadın Hakları, Savunuculuk ve İnsan Hakları' üzerine olmuştur. Avukat Gülay Deniz Gödelek 'Kadın Hakları ve İnsan Hakları' üzerine bir sunum gerçekleştirmiştir.

Proje katılımcısı Yağmur Arkadaş ise 'Liderlik ve Savunuculuk' üzerine bir sunum yapmış ve savunuculuğun özellikle Roman kadınları için neden önemli olduğunu vurgulamıştır. Sempozyumun son oturumu ise 'Projede Yer Alan Roman Kadınlarının Liderlik Öyküleri' üzerine olmuştur. Mersin'den proje katılımcısı Sibel Yerebakan ve Birsen Çokgezer, İzmir'den proje katılımcısı Aynur Hiçyorulmazlar ve Nergis Baydur tarafından gerçekleştirilen sunumlar ile sempozyum son bulmuştur.

Sonuç

Dinamik ve sürekli gelişen bir yapıya sahip olan toplumda bu süreçte katkıda bulunan şüphesiz en önemli olgulardan biri de göctür. Romanlar ise tarih boyunca adları hep göç ile anılan bir topluluk olmuştur. Gittikleri hemen hemen her toplumda ayrımcılığa ve dışlanmaya maruz kalmışlardır. Bu derece dezavantajlı bir toplulukta Roman kadınları, hem Roman oldukları hem de kadın oldukları için iki kat ayrımcılığa maruz kalmaktadır.

Bu proje, dezavantajlı gruplardan birisi olan Roman toplumunda iki kat dezavantaja sahip Roman kadınlarını güçlendirmek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Kadınların kendi sivil toplum örgütlerini kurmaları sağlanarak onları hem sivil toplum alanında hem de Roman hareketinde güçlü bir konuma getirmek hedeflenmiştir.

Projenin beklenen sonuçlarına baktığımızda sonuçları büyük oranda gerçekleşmiş olduğunu görmekteyiz: Roman kadınların insan hakları konularına katılımı büyük oranda sağlanmış, proje katılımcısı kadınlar bu alanda artık daha bilinçli olduklarını dile getirmişlerdir.

Roman toplumunun sorunlarına çözüm getirmek amacıyla Roman kadın liderler ortaya çıkışmış ve rol model olabilecek kadınlar, proje ile Roman halkı tarafından daha tanınan ve örnek davranışlarıyla rol model olabilecek durumdadırlar. Roman kadınların durumlarda psikolojik, sosyal ve ekonomik anlamda gelişmeler kaydedilmiştir. Kadınlar sık sık daha özgüven sahibi olduklarını, iş bulma konusunda da daha özgüvenli ve korkak olmayan tavırlar sergilediklerini dile getirmişlerdir.

İnsan hakları ile Romanların topluma entegrasyonu konusunda destekleme çalışmaları yapılmış, öncelikle toplumun problemleri belirlenmeye ve bu problemlere çözümler üretmeye yönelik aktiviteler gerçekleştirilmeye çalışılmıştır. Bir toplumda değişim yapabilmek için öncelikle problemlere ve eksiklere dair çalışmalar yapılması gerekmektedir. Temel problemler belirlendikten sonra ilk olarak bireylerde farkındalık oluşturulmaya çalışılmıştır. Sorunun temelinde hemfikir olunduğu zaman ilerleme ve değişim de kendiliğinden gelecektir.

Gerçekleştirdiğimiz çalışmalar ile ilk olarak kadınların içlerindeki kendi güçlerinin farkına varmaları sağlanmaya çalışılmıştır.

Daha sonra ise liderlik ve savunuculuk, örgütlenmenin önemi anlatılmaya çalışılmıştır. STKların kurulması ile birlikte kadınlar kurslar açmak ve projeler yapmak için çalışmalarına başlamış durumdadırlar.

Yaptığımız gözlem ve edindiğimiz izlenimler sonucunda, eğitimleri ya hiç olmayan ya da yarıda kalan Roman kadınlarının, erken yaşta evliliğe, yoksulluğa rağmen Roman erkeklerine göre daha azimli ve değişime açık olduğu görülmüştür. Roman kadınlarının azimli tavırları projeyi yürüten ve destekleyen ekip olarak bizlere de güç vermiştir.

